

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1940

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
46 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 46
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

παθοῦσε μὲ κάθε εὐκαιρία ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος νὰ ἐξάψει τὸν φιλελληνισμό τῶν Ρώσων, μεταφράζοντας στή ρωσικὴ ἐπαναστατικὰ ἔργα, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο νὰ βοηθήσει τοὺς συμπατριῶτες του νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸ ζυγὸ τῆς σκλαβιάς, ὅπως μᾶς δείχνουν ἡ μετάφραση στή ρωσικὴ τοῦ φυλλαδίου τοῦ Κοραῆ « Σάλπισμα πολεμιστῆριον », ἡ ἐγγραφή του στή Φιλικὴ Ἑταιρεία, ἡ ὑπεράσπιση τῶν Ἑλλήνων, μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του, κατὰ τὶς ταραχὰς τοῦ 1821 στή Σμύρνη, ὅπου ἦταν πρόξενος τῆς Ρωσίας κτλ.

Τόσον ἡ δράση τοῦ Δεστοῦνη ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, ὅσον καὶ τὰ ἀρχικὰ γράμματα τοῦ μεταφραστοῦ, ποὺ εἶναι καὶ τὰ ἀρχικὰ τοῦ Δεστοῦνη, μᾶς δίδουν, πιστεύω, τὸ δικαίωμα νὰ ἀποδώσουμε σ' αὐτὸν τὴν μετάφραση τοῦ Θούριου τοῦ Ρήγα. Φαίνεται ὅτι τὴν ἐπέτελε στὰ 1821 ἀπὸ τῆ Σμύρνης, νὰ δημοσιευθεῖ στή Ρωσία, γιὰ νὰ τονώσει τὰ φιλελληνικὰ αἰσθήματα τῶν Ρώσων. Δὲν τόλμησε νὰ προσθέσει ὀλόκληρο τὸ ὄνομα του στὸ τέλος τῆς μετάφρασης, πιθανῶς ἐξ αἰτίας τῆς θέσεως ποὺ εἶχε στή ρωσικὴ διπλωματία.

Αὐτὰ τὰ λίγα λόγια εἶχα νὰ προσθέσω σχετικὰ μὲ τοὺς ἀνώνυμους μεταφραστὲς τῶν ποιημάτων τοῦ Ρήγα Βελεστινλή στή ρωσικὴ. Ἴσως νέες ἔρευνες στὸ μέλλον, στηριζόμενες σὲ ντοκουμέντα, νὰ δείξουν τὸ βᾶσιμον τῶν ὄσων εἶπα παραπάνω, ἴσως ὅμως καὶ τὸ ὀντίθετο.

Βουκουρέστι.

ΝΕΣΤΩΡ ΚΑΜΑΡΙΑΝΟΣ

Τὸ φιλολογικὸ μνημόσυνο τριῶν Ἑπειρωτῶν λογίων.

Τὸ πρωτὶ τῆς 7ης Ἀπριλίου, ἡ « Πανηπειρωτικὴ Ἀδελφότης Ἀθηνῶν » συγκέντρωσε στὸν « Παρνασσὸ » τὰ μέλη τῆς καὶ πολλοὺς φίλους τῶν Γραμμάτων σὲ προσκύνημα στή μνήμη τριῶν ἐκλεκτῶν τέκνων τῆς Ἠπείρου: τοῦ Δημητρίου Σάρρου, τοῦ Χρήστου Χρηστοβασίλη καὶ τοῦ Ἀναστασίου Σακελλαρίου. Γιὰ τὴν ἐθνικὴ καὶ φιλολογικὴ ἐργασία τοῦ πρώτου μίλησε ὁ κ. Μιχ. Ροδάς, γιὰ τοὺς πατριωτικοὺς ἀγῶνες καὶ τὸ λογοτεχνικὸ ἔργο τοῦ δευτέρου ὁ κ. Φάνης Μιχαλόπουλος, γιὰ τὴν εκπαιδευτικὴν δράση τοῦ τρίτου ὁ πρόεδρος τῆς « Πανηπειρωτικῆς Ἀδελφότητος Ἀθηνῶν » κ. Β. Τζαλόπουλος.

Παραθέτουμε ὀλόκληρη τὴν ὁμιλία τοῦ κ. Μιχ. Ροδά, ποὺ δὲν περιωρίστηκε μόνο σὲ σκιαγραφία τοῦ Σάρρου καὶ σὲ ἀνάλυση τοῦ ἔργου του, ἀλλὰ ἔκαμε καὶ μιὰ τιμητικὴ γιὰ τὴ μνήμη του πρόταση, ἀξία ν' ἀπασχολῆσιν τὰ μέλη τῆς « Πανηπειρωτικῆς Ἀδελφότητος Ἀθηνῶν » καὶ νὰ προκαλέσιν ἀμεσες καὶ θετικὰς ἐνέργειες.

« Ἡ αἴθουσα τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως, εἶπε ὁ κ. Μιχ. Ροδάς, εἶναι γεμάτη. Παλαιοὶ καὶ νεώτεροι λόγοι, μὲ διαφορετικὰς ἀντιλήψεις γιὰ τὴν γλῶσσα, διδάσκαλοι τῆς μεγάλῃς σχολῆς τοῦ Γένους, ἐπιστήμονες, ρασοφόροι ἀπὸ τὸ Φανάρι, δημοσιογράφοι καὶ ἑρασιτέχνες τῆς μουσικῆς, μερικοὶ διπλωμάτες τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας καὶ τοῦ γενικοῦ προξενίου,

μὲ λίγα λόγια, τὰ πατριωτικὰ καὶ φιλολογικὰ ἱερά καὶ ὅσια, ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ συγκεντρωμένη σ' αὐτὸ τὸ πνευματικὸ κέντρο.

Σὲ ὠρισμένη ὥρα, ἓνας ἄνθρωπος σὰν τὸν Αἴαντα ἐπιβλητικὸς στὸ σῶμα καὶ στή μορφὴ, σηκώνεται καὶ προχωρεῖ πρὸς τὸ βῆμα. Τὸ ὄνομα του τὸ προφέρουν ὅλοι: Σάρρος. Τὸν χειροκροτοῦν, καὶ σὲ λίγο ἐπακολουθεῖ γενικὴ σιγὴ. Καὶ ὁ Σάρρος, μὲ τὴν βροντερὴ φωνή του, μὲ τὸν ἐπιβλητικὸ καὶ σοφὸ του λόγο, ἀναπτύσσει τὶς ἰδέες του, ποὺ εἶναι πάντα γύρω ἀπὸ προσφιλῆ του ἑλληνικὰ θέματα.

Τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ Ἐθνοδιδασκάλου τὸ ἀκούω ἀπὸ τότε σχεδὸν ἀδιάκοπα. Ἀπὸ τὸ Βυζάντιο ἡ φήμη του φθάνει στή Σμύρνη. Καὶ ἀργότερα, πολὺ ἀργότερα, στὸ διάβα μου ἀπὸ τὴν Κύπρο, στίς ἐπισκέψεις μου στὰ σχολεῖα καὶ στίς συναντήσεις μου μὲ πνευματικὸς ἀνθρώπους, τὸ ὄνομα τοῦ Σάρρου ἔρχεται στὰ χεῖλη ὄλων, τὸν ἐνθυμοῦνται καὶ τὸν δοξολογοῦν ὡς διευθυντὴ τοῦ παγκυπρίου γυμνασίου.

Ὁ Δημήτριος Σάρρος ἦταν ἓνας ὄρεινός, — καὶ οἱ ὄρεινοὶ εἶναι διαυγεῖς, — πρωτοεῖδε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου στή Βίτσα, στὰ ξακουσμένα Ζαγόρια. Ἡ ψυχὴ του ἀτσαλώθηκε ἐθνικὰ καὶ πατριωτικὰ ἐκεῖ ἐπάνω στὰ Ἠπειρωτικὰ βουνά. Ἡ λεβεντογέννα Ἠπειρος τὸν ἔδωσε στὸ ἔθνος. Στὰ ξακουσμένα Γιάννενα ἐγεύθη τοὺς πρώτους ὠριμους πνευματικὸς καρπούς, ἐκεῖ στή Ζωσιμαία Σχολὴ πήρε τὸν ἀγιασμό τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ ξακουσμένα Γιάννενα. Πόσες ἀναμνήσεις! Ἡ Ἠπειρωτικὴ ψυχὴ σας εἶναι καὶ ψυχὴ μας. Ἄς κάνουμε ἓνα νοερὸ γοργὸ ταξεῖδι στὰ περασμένα. Ἐνα λευκὸ καράβι, ποὺ ἔμοιαζε σὰν τὴν Ἀργώ, μ' ἔφερε κάποτε ἀπὸ τὰ ἐλεύθερα νερά τῆς Πάτρας καὶ Λευκάδας, στὰ σκλαβωμένα Ἠπειρωτικὰ ἀκρογιάλια.

Στὴν Πρέβεζα ζοῦσε τότε καὶ πρωτοστατοῦσε σὲ κάθε καλὸ καὶ ἀγαθὸ ὁ μητροπολίτης Δωροθέος Μαιμέλης, ὁ μετέπειτα τοποτηρητὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἀπὸ τὴν Πρέβεζα τ' ἀμάξια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μᾶς μεταφέρουν στή Φιλιππιάδα, διανυχτερεύουμε ἐκεῖ, καὶ τὴν ἄλλη μέρα τὸ ἀπόγιομα φτάνουμε στὰ Γιάννενα. Ὁραμα τὸ θέαμα μὲ τὰ τριγύρω βουνά καὶ τὴν ἀτάραχη λίμνη κάτω μὲ τοὺς θρύλους τῆς. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη κυβερνοῦσε τὴν Ἠπειρο ὁ Ὄσμάν πασῶς, ὄνομα στρατιωτικὸ, γνωστὸ ἀπὸ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 καὶ τὴν αἱματηρὴ μάχη τοῦ Γριμπόβου. Στὰ 1904 ἔπεσε στή δυομῆνεια τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, καὶ βαλῆς τῆς Ἠπείρου ἐστάλη ὁ πολὺς Σεῖφαλλάχ, ὁ ἐπιτελάρχης τοῦ Ἐτέμ, ποὺ κατέλαβε τὴν Θεσσαλία στὸ τραγικὸ 1897.

Στὰ Γιάννενα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὸ ὄραμα τῆς ἐλευθερίας συγκινοῦσε βαθειὰ τὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ ἀξιωματικοῦ Τσιριγιώτη, μυστικοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Μακεδονικοῦ Κομιτάτου, μὲ τὶς ἐθνικὰς ἐνέργειες τοῦ γενικοῦ προξένου Στουρνάρα καὶ τοῦ διερχομένου Χαντέλη.

Καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτὴ τὴν ἐθνικὴ ἐκδήλωση ἡ Ζωσιμαία Σχολὴ μὲ γυμνασιάρχην τὸν ἀτρόμητο Καλούδη. Ἀπὸ τὴ Ζωσιμαία Σχολὴ κεν-

τρο ἑλληνικῆς παιδείας καὶ ἔθνικοῦ φρονητισμοῦ, ἐπέρασε ὁ Συρακιώτης τραγουδιστὴς Κώστας Κρυστάλλης, ἀργότερα ὁ Δημήτριος Σάρρος.

Προνομιούχος στὸ πνεῦμα ἀγκάλιασε ἀπὸ τὰ μαθητικά του χρόνια τὴν ποίηση τοῦ Βηλαρά. Καὶ μαθητὴς ἀκόμη, στὰ 1889, ἔγραψε, σὲ δημοτικὴ γλῶσσα, τὰ « Πρῶτα τραγούδια ». Ἄς δοῦμε, σὲ γενικὴ γραμμῇ, τὴν βιογραφία καὶ τὴν σταδιοδρομία του.

Γεννήθηκε στὴ Βίτσα κατὰ τὸ 1870. Στὰ 1892, διὸ χρόνια πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Κρυστάλλης, εἶναι φοιτητὴς στὴ φιλοσοφικὴ σχολὴ στὸ Ἀθηναϊκὸ πανεπιστήμιον. Στὰ 1897 διορίζεται σχολάρχης στὸν Πειραιᾶ. Ἀργότερα πηγαίνει στὴν Κύπρον διευθυντὴς τοῦ παγκυπρίου γυμνασίου καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ ἔγινε μὲ τὴν σύστασι τῆς πρυτανείας τοῦ πανεπιστημίου. Καὶ ὁ κύκλος τοῦ Ἐθνοδιδασκάλου συνεχίζεται ἀπὸ τὴν Κύπρον στὴ Μακεδονία, μὲ ἀποστολὴ τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, γυμνασιάρχης στὴν Ἀδριανούπολιν καὶ στὰς Σέρρας, γενικὸς ἐπιθεωρητὴς στὴ Θεσσαλονικὴ καὶ πνευματικὸς συνεργάτης στὸ Μακεδονικὸ ἀγῶνα, καθηγητὴς ἀργότερα, ἀπὸ τὸ 1909 ὡς τὰ 1923, στὴ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ.

Ὁ Σάρρος εἶναι πιά μιὰ μεγάλη ἔθνικὴ μορφή ἀνάμεσα στὴν Ἑπτάλοφο. Εἰσηγητὴς στοὺς φιλολογικoὺς διαγωνισμοὺς τοῦ συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως, ὀργανωτὴς τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συνεδρίου τῶν ἀλυτρώτων διδασκάλων, ὁδηγὸς τῶν πατριαρχειῶν στὰ ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα. Ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ του εἶναι ἀφιερωμένα στὴν ὑπηρεσία τοῦ Γένους.

Ὅταν μετὰ τὸ 1923 ἦλθε στὴν Ἑλλάδα, ἐστάλη γυμνασιάρχης στὴν Κέρκυρα, ἀργότερα ἐτοποθετήθη στὸ ὑπουργεῖο Παιδείας στὸ ἐκπαιδευτικὸ συμβούλιον καὶ γιὰ λίγο καιρὸ τὸ διηύθυνε καὶ ὡς πρόεδρος. Καὶ αὐτὸς εἶναι, σὲ γενικὴς γραμμῆς, ὁ ἐκπαιδευτικὸς κύκλος τοῦ Σάρρου ἀνάμεσα στὸν ὑπόδουλον καὶ ἐλεύθερον ἑλληνισμό. Παράλληλα στὸ σοφὸ καὶ μεγαλόψυχο ἐκπαιδευτικὸ ἔδρασε καὶ ὁ συγγραφέας. Ἐδίδασκε, ἔγραψε, κι' ἐδημοσίευε. Ἀπὸ τὸ 1891, πού ἐδημοσίευσε τὰ « Πρῶτα τραγούδια » στὰ Γιάννενα, ὡς τὶς τελευταῖες ἡμέρας πού πέθανε πρὸ ἔτους στὰς Ἀθήνας, μᾶς ἔδωσε τοὺς ἀδιάκοπους πνευματικoὺς καρπούς του.

Λαογραφικὰ τῆς Ἠπειροῦ, μελέτες διάφορες, ἀρχαιολογικὲς ἱστορίαι, πάνσοφα διδάγματα τοῦ ἀρχαίου καὶ νεωτέρου ἑλληνικοῦ κόσμου ἀπὸ τὸν πάνσοφο δημιουργό. Καὶ τὸ σπουδαιότερον, τὶς μεταφράσεις τῶν τραγωδιῶν τοῦ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδης, πού εἶναι πνευματικὰ μνημεῖα.

Ὁ Σάρρος εἶχε γνωρίσει, κι' εἶχε μελετήσει κατάβαθα, τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸ πνεῦμα. Καὶ μὲ τὴν πολῦτιμη μεταφραστικὴ του ἐργασία τὸ ἔχει ἐκλαϊκεύσει καὶ τὸ ἔχει φέρει ἀνάμεσα στὴν ψυχὴ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἔτσι μποροῦμε νὰ τὸν θεωρήσουμε ὡς ἓνα πνευματικὸ εὐεργέτη τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ κόσμου. Ἐπίστευε σ' αὐτὴ τὴν μεγάλη ἰδεολογικὴ ἀποστολή, καὶ τὴν πίστη του τὴν εἶχε κάμει πνευματικὴ θρησκεία. Μὲ τὸ μεγάλο ποιητικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ πάθος

τοῦ ἔβαλε τὴν σφραγίδα τοῦ συγχρονισμοῦ στὸν ἀρχαῖον καὶ νεοελληνικὸν κόσμον.

Τὰ μεταφραστικὰ κείμενα τοῦ Σάρρου ἔχουν καὶ τοῦτο τὸ ἐξαιρετικὸ δῶρον, τὴν ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς τραγωδίας, τὴν πλήρη καὶ διαφωτιστικὴ βιβλιογραφία, τὸν μῦθον καὶ τὴν ἀνάλυσιν τῶν διαφόρων προσώπων μὲ τὸν χαρακτῆρα τῶν. Νοῦς πελώριος καὶ ἀκούραστος συνέθεσε τὰ μεγάλα αὐτὰ ἔργα, πού εἶναι ὁ καθρέφτης τῆς ἱστορίας ἀπὸ τὰ παλαιότερα ὡς τὰ νεότερα χρόνια.

Πόσο καταπληκτικὸ εἶναι τὸ ἔργο τοῦ Σάρρου, ἀρκεῖ νὰ ρίξῃ κανεὶς μιὰ ματιὰ στὶς μεταφράσεις του καὶ θὰ σταθῇ μπροστὰ του εὐλαβικά. Παίρνω γιὰ παράδειγμα τὸν « Ἴππολύτου ». Ἀρχίζει μὲ τὸν βίον τοῦ Εὐριπίδης. Ἀκολουθοῦν οἱ χαρακτηρισμοὶ τῆς τέχνης τοῦ ἀρχαίου ποιητῆ καὶ δραματοῦργου. Ἐπειτα ἡ ἀνάλυσις τῶν σωζομένων δραμάτων, ἡ βιβλιογραφία, ἡ ἱστορία τοῦ κειμένου καὶ τὰ σχόλια, οἱ ἐκδόσεις σὲ ὅλες τὶς γλῶσσας. Καὶ ὁ Σάρρος μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὑπάρχουν ἐκδόσεις, μὲ ὀνόματα καὶ χρονολογίες, στὴν ἑλληνικὴ, γερμανικὴ, ἀγγλικὴ, ἰταλικὴ, λατινικὴ, γαλλικὴ, ρωσικὴ, οὐγγρικὴ καὶ τσεχικὴ. Ἀκόμα καὶ πόσες ἑλληνικὲς μεταφράσεις εἶναι στὴν καθαρῶς καθαρεύουσα καὶ στὴ δημοτικὴ, βοηθήματα ἐρμηνευτικὰ καὶ γραμματολογικὰ. Ἀπὸ τὶς γενικὲς αὐτὲς σημειώσεις καθένας μπορεῖ νὰ νοιώσῃ πόσο ἐπίμονα καὶ πόσο εὐσυνείδητα δούλεψε ὁ Σάρρος γιὰ νὰ παραδώσῃ τὰ κείμενα τῆς ἑλληνικῆς τραγωδίας ὀλοκληρωμένον στὸν ἑλληνικὸ λαόν. Ποιητὴς, ἀρχαῖστίς, νεοελληνιστὴς, γλωσσολόγος, καὶ ἀξιοθαύμαστος ἐπιστήμονας μαζί. Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ στὴ ζωὴ μου τὴν ὀλύμπια γαλήνη του στὴν παράστασι τοῦ « Ἴππολύτου » στὸ θέατρο Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ ἀπὸ τὸν θίασον τῆς ἑθνικῆς σκηνῆς. Ἐβλεπε ὀλοκληρωμένον τὸ μεγάλο ἰδανικόν του. Ἀπὸ τὰ βάρη τῶν αἰῶνων ἔφερε τὸν ἀρχαῖον λόγον καὶ τὸν ἔκαμε πνευματικὴ τροφὴ τοῦ νεώτερου κόσμου.

Ἡ δημοτικὴ του εἶναι ρωμαλέα, ὅπως καὶ τὰ βουνὰ τῆς Ἠπειροῦ. Ἡ παράδοσι τοῦ Παλλίδα, τοῦ Ἀραβαντινοῦ, τοῦ Βηλαρά, περισσότερο τοῦ Κρυστάλλης, τὸν εἶχε ἐκθρέψει πνευματικὰ, καὶ τὸ δημοτικὸν τραγούδι στάθηκε ἡ πηγὴ τῆς θρησκείας του στὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα.

Καὶ γιὰ νὰ δοῦμε τὴν ἀξία τῆς δημοτικῆς του πρέπει νὰ ρίξουμε μιὰ ματιὰ στὴν ἀφήγησι τοῦ ἀγγελιοφόρου γιὰ τὸν τραγικὸν θάνατον τοῦ Ἴππολύτου. Δημοτικὴ γλῶσσα πού φτάνει ὀλόγιστα στὴν καρδιά τοῦ λαοῦ.

Ἡ θριαμβευτικὴ παράστασι τοῦ « Ἴππολύτου » ἦταν καὶ τὸ κύκνειον τραγούδι τοῦ Σάρρου. Μοῖρα βαρεῖα τὸν ἀρπάξε καὶ τοῦκοψε τὸν δρόμον τῆς δημιουργίας. Μὰ ἂν τὸ σῶμα, τὸ φθαρτό, ἔφυγε, ὅμως ἔμεινε τὸ πνεῦμα καὶ ἡ μεγάλη ἱστορία τοῦ Σάρρου. Καὶ τὸ πνεῦμα, πιστέψτε, εἶναι ἀθάνατον. Τὸ μοναδικόν πού μένει σ' αὐτὴ τὴν κοιλάδα τῶν στεναγμῶν τῆς ζωῆς.

Ὁ Σάρρος, ἀντάξιο παιδί τῆς λεβεντογέννας Ἠπειροῦ, τὴν ἐτίμησε ὅπως καὶ τὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος. Ὁ πνευματικὸς ἰδεαλισμὸς του ἔμεινε

ἀλύγιστος καὶ ἀπρόσβλητος σὲ ὅλες τὶς περιστάσεις τῆς ζωῆς του. Στάθηκε ἀτάραχα μπροστά στους κινδύνους ὅταν ὑπηρετοῦσε τὸ ὑπόδουλο Γένος. Δικαιωματικὰ τοῦ ἀνήκει ὁ τίτλος τοῦ ἥρωα καὶ τοῦ Ἐθνοαποστόλου.

Καὶ τώρα σ' αὐτὴ τὴν εὐλαβικὴν ὥρα, θὰ σὰς ἐξομολογηθῶ μιά φιλοδοξία μου, πού μερικοὶ μὲ τὴν καταλογίζουν ὡς ἐλάττωμα. Σὲ μιά ἄλλη Ἑπειρωτικὴ συγκέντρωση τοῦ 1927, σὰς μίλησα γιὰ τὸν ἀείμνηστο καὶ γλυκύτατο τραγουδιστὴ Κρυστάλλη, καὶ ἀπὸ τὴν ὁμιλία ἐκείνη βγήκε ἡ ἀπόφαση καὶ στηθεῖς ἡ προτομὴ του μὲ πεντελικὸ μάρμαρο στὴν Ἄρτα.

Μιά ἄλλη φιλοδοξία μου, πού ἔφθασε κι' αὐτὴ στὴν πραγματικότητά, ἦταν ἡ προτομὴ τοῦ μεγάλου διδασκάλου τῆς ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας Βλάση Γαβριηλίδη.

Τώρα ξανάφουντώνουν ἰδέες καὶ αἵματα, καὶ προτείνω χωρὶς δισταγμὸ, νὰ πρωτοστατήσῃ ἡ Πανεπειρωτικὴ Ἀδελφότης Ἀθηνῶν, γιὰ νὰ στηθῇ ἡ προτομὴ τοῦ Σάρρου στὰ Γιάννενα, στὸ προαύλιο τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς. Ἡ νεωτέρα γενεὰ νὰ τὸν βλέπῃ καὶ νὰ παραδειγματίζεται. Ὁ Σάρρος ἦταν ἕνας ἄνθρωπος, ἕνας Κόσμος, ἀγγελικὰ πλασμένος.

Ἐκεῖ τοποθετημένος, στὴν πνευματικὴ του κολυμβήθρα, θ' ἀναγαλιάζῃ ἡ μορφή του. Μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του θὰ βλέπῃ τοὺς τριγύρω ἡπειρωτικούς κόσμους. Καὶ ἂν κάπου ὑπάρχῃ, καὶ τὸ πνεῦμα παντοῦ ὑπάρχει, θὰ λήμῃ μὲ τὴν χαρὰ παιδιοῦ, ὅπως παιδί ἦταν στὴν καλωσύνη καὶ στοὺς τρόπους :

— Γεῖά σας ὄρε Ἑπειρωτικά βουνά!

Μιχ. Ροδάς.

Ἡ « Νέα Ἑστία », πού εἶχε συναργάτες τῆς τὸν Δημήτριο Σάρρο καὶ τὸν Χρῆστο Χρηστοβασίλη, θυμίζει κι' ἕνα ἄλλο χρέος τῶν Ἑπειρωτῶν λογίων καὶ γενικώτερα τοῦ πνευματικοῦ μας κόσμου : τὴ συγκέντρωση καὶ τὴν τακτοποίηση τοῦ ἔργου τοῦ Σάρρου καὶ τοῦ Χρηστοβασίλη ἀπὸ ἄνθρώπους πού τὸ ἐγνώριζαν καὶ τὸ ἀγαποῦσαν.

χ.

Ὁ Ροταριανὸς Ὅμιλος γιὰ τὸν Ἄνδρ. Ἀνδρεάδη

Ὁ Ροταριανὸς Ὅμιλος Ἀθηνῶν, σ' ἐν' ἀπὸ τὰ γεύματα πού ὀργανώνει σὲ γνωστὸ ἀθηναϊκὸ ἐστιατόριο, συγκέντρωσε τὶς ἀναμνήσεις, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ Κράτους καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ μας κόσμου γιὰ τὸν ἀλησμόνητο καθηγητὴ Ἀνδρέα Ἀνδρεάδη καὶ θύμισε τὴν παράλειψη μερικῶν πνευματικῶν μας ὀργανώσεων, πού δὲν ἔχουν κάμει ἀκόμα ὀλόκληρο τὸ χρέος τους καὶ ἄφησαν νὰ τοποθετηθῇ στὸ παρελθὸν ἡ πολὺπλευρῆ, ἡ ἀφθονῆ, ἡ ἀνεκτίμητη, σὲ πολλά, ἐργασία του, πρὶν σχολιασθῇ, πρὶν κριθῇ, ὅπως τῆς ἀξιζει, πρὶν ἀναπληρωθῇ κἀν ἀπὸ ἄλλες ἀνάλογες προσπάθειες.

Ρήτορες τῆς βραδυᾶς ὁ πρόεδρος τοῦ Ροταριανοῦ Ὅμιλου Ἀθηνῶν κ. Γ. Κοφινᾶς καὶ ὁ κ. Σ. Κιούσης, ἀλλὰ καὶ ὁ Ὑφυπουργὸς Τύπου

καὶ Τουρισμοῦ κ. Θ. Νικολοῦδης, ὁ εὐγλωττος ὁμιλητῆς, ὁ παλιὸς φίλος τοῦ Ἀνδρεάδη, ὁ στοχαστικὸς καὶ πειστικὸς ἐκτιμητῆς τοῦ ἔργου του καὶ τῆς εὐρύτερης ἐπιδράσεώς του. Ἐγκωμίασε ὁ κ. Ὑφυπουργὸς Τύπου καὶ Τουρισμοῦ, ἀλλὰ καὶ σφράγισε ὅσα τιμητικὰ εἶπαν οἱ κ.κ. Γ. Κοφινᾶς καὶ Σ. Κιούσης γιὰ τὸν πολιτικὸ καὶ πνευματικὸ βίον του μὲ τὴ ζωντανὴ παρουσία του, — ζωντανὴ στὴν καλύτερην καὶ περιεκτικώτερην ἔννοια.

Ὁ Ροταριανὸς Ὅμιλος Ἀθηνῶν εἶχε μιά ὠραία πρωτοβουλία καὶ τὴν πραγματοποιήσε μὲ τὸν ἱκανοποιητικώτερον τρόπο.

χ.

Τὰ πενήντάχρονα τοῦ κ. Στ. Στεφάνου.

Μὲ θερμὲς ἐκδηλώσεις ἀγάπης κ' ἐκτιμήσεως ἐωρτάσθησαν στὸν « Παρνασσὸ » (2 Ἀπριλίου) τὰ πενήντάχρονα τῆς δημοσιογραφικῆς, φιλολογικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεως τοῦ κ. Στεφάνου Στεφάνου. Ὁ Ὑφυπουργὸς Τύπου καὶ Τουρισμοῦ κ. Θ. Νικολοῦδης, οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ κ. κ. Γρ. Ξενοπούλου καὶ Σπύρος Μελάς καὶ οἱ κ. κ. Ν. Λάσκαρης, Γ. Χαλκοκονδύλης καὶ Γ. Μπροναῖρ παρουσίασαν τὸν τιμώμενον στὶς ποικίλες προσπάθειές του καὶ ἐγνώρισαν, πρὸ πάντων στοὺς νεωτέρους, μερικὲς πλευρὰς τῆς ἐργασίας του, εἰδικώτερα τὴν ἐπίδοσίν του στὴν ποίηση, πού τοὺς ἦταν σχεδὸν ἀγνωστὴ. Ὁ ἐορτασμὸς ἐτελείωσε μὲ ὁμιλία τοῦ κ. Στεφ. Στεφάνου γιὰ τὴ « Δημοσιογραφία καὶ τὴ λογοτεχνία ἄλλοτε καὶ τώρα ».

χ.

Τριάντα πέντε χρόνια λογοτεχνικῆς ἐργασίας.

Ἡ πρωτεύουσα κάνει τὸ χρέος τῆς κ' ἐκδηλώνει τὴν ἐκτίμησίν της στοὺς πνευματικούς ἀνθρώπους πού συμπλήρωσαν ἕναν κύκλο ζωῆς κ' ἐργασίας. Κάνει ὅμως καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐπαρχία τὸ δικό της : τὸ πρῶτὸ τῆς 7ης Ἀπριλίου, τὸ Ἡράκλειο τῆς Κρήτης ἐτίμησε τὰ τριάντα πέντε χρόνια τῆς λογοτεχνικῆς καὶ ἱστοριοδιφικῆς ἐργασίας τοῦ κ. Ἰ. Δ. Μουρέλλου σὲ μιά καλὰ ὀργανωμένη, ὅπως μαθαίνουμε συγκέντρωση, μὲ ὁμιλητῆς τὴν κ. Σοφία Ἀμαριώτη καὶ τοὺς κ. κ. Κ. Τριανταφυλλίδη καὶ Μ. Πλεύρη, καθὼς καὶ μὲ τὸν τιμώμενον πού εὐχαρίστησε γιὰ τὶς τιμητικὰς ἐκδηλώσεις. Τὴν πρωτοβουλία τοῦ ἐορτασμοῦ αὐτοῦ εἶχαν πολλοὶ διανοούμενοι τῆς Κρήτης καὶ τὴν ὀργάνωσίν του ἀνέλαβαν οἱ κ. κ. Μιχ. Ἡλιάδης, Ἐμ. Κ. Ξανθάκης, Μ. Πλεύρης, Θρ. Σταυράκης, Ἀθαν. Μυκωνιάτης, Εὐάγγ. Μαρκογιάννης, Ἰ. Κριτωτάκης, Μιχ. Κανακάκης, Ν. Σταυρινίδης καὶ Στέργ. Σπανιάκης. Ὁ ἐορτασμὸς αὐτὸς εἶναι, μαζὶ μὲ τ' ἄλλα, καὶ μιά ἐνδειξὴ ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἐπαρχία ἔχει τὶς δυνάμεις της, τὶς ἀνησυχίες της, τὴ ζωντανὴ διάθεσιν νὰ δράσῃ, ν' ἀφυπνίσῃ, νὰ δημιουργήσῃ τὴν πνευματικὴν τῆς ζωὴν.

χ.